

Johan Bladh
Johan.Bladh@energiforetagen.se

Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Energiföretagens svar på Havs- och vattenmyndighetens remiss "Vägledning om samverkan inför omprövning av vattenkraftverk för moderna miljövillkor" (Dnr 2247-2020)

Energiföretagen Sverige tackar för möjligheten att lämna synpunkter på denna mycket viktiga vägledning. Det är centralt för genomförandet av den nationella planen att de aktörer som förväntas samverka inom prövningsgrupperna får tydlig vägledning kring samverkansprocessernas syfte och mål, roller och ansvar, samt metodik och verktyg för avvägning mellan de målkonflikter som finns.

Vi ser och uppskattar att Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har tagit till sig en del av de synpunkter vi lämnade på det tidiga utkastet till denna vägledning den 6 april 2020, men vi konstaterar samtidigt att det fortfarande finns en hel del att göra för att vägledningen ska bidra till en effektiv process som gör att den nationella planens syfte uppnås och att dess tidplan kan hållas.

Detaljerade synpunkter på vägledningen lämnas i bifogad excel fil enligt önskemål. I detta dokument beskrivs följande två övergripande problemområden som HaV behöver åtgärda innan det är meningsfullt att dyka djupare i detaljerna:

- 1) HaV måste uttrycka att vattenmyndigheterna förväntas delta i samverkansprocessen och nyttja det underlag som tas fram.
- 2) HaV måste beskriva hur man inom samverkansprocessen ska prioritera åtgärder med hänsyn till regeringens beslut om nationell plan.

Det är först när samverkansprocesserna leder till statusklassificering och normsättning i linje med regeringens beslut som de blir meningsfulla. Punkterna 1 och 2 utvecklas vidare under separata underrubriker nedan.

Vi är förvånade över hur långt HaV har förflyttat sig från förslaget till nationell plan som överlämnades till regeringen hösten 2019, där samverkansprocessen beskrevs som ett centralt moment för att hitta rätt avvägning mellan vattenkraft och vattenmiljö och utgöra underlag för normsättning. Vi minns också alla de diskussioner som fördes med HaV i samband med att den nya lagstiftningen togs fram, där ett av de främsta syftena med samverkansprocessen skulle vara att få fram underlag för att bedöma om kriterierna för utpekande som kraftigt modifierat vatten eller beslut om mindre stränga krav var uppfyllda. Nu förefaller det som att HaV vill

lyfta bort dessa avgörande frågeställningar från samverkansprocessen, vilket vi starkt motsätter oss.

HaV måste uttrycka att vattenmyndigheterna förväntas delta i samverkansprocessen och nyttja det underlag som tas fram

Det största problemet med vägledningen är att det inte uttrycks någon förväntan från HaV på att vattenmyndigheterna ska ta hänsyn till det underlag som tas fram under samverkansprocessen som grund för den översyn av statusklassificering och normsättning som ska göras inför prövningen. HaV använder genomgående mycket svaga formuleringar som till exempel att samverkan kan bidra med nytt eller utvecklat underlag som vattenmyndigheterna kan ha nytta av i sitt arbete (se avsnitt 5.3). Ett annat exempel är Avsnitt 6 där HaV skriver att det kan finnas skäl för vattenmyndigheterna att se över statusklassificering och normsättning om det framkommer underlag som har betydelse för statusklassificering och eventuellt även kan påverka normsättning. Liknande svaga formuleringar återfinns också i Avsnitt 7.3, i figuren i Bilaga 1 och på andra ställen.

Enligt vår mening så måste HaV tydligt yttra att syftet med samverkan är att ta fram underlag som behövs för att vattenmyndigheterna ska kunna se över klassificering och normsättning på ett sätt som, i enlighet med 11 kap 28 § MB, innebär största möjliga nytta för vattenmiljö och en effektiv tillgång till vattenkraftsel. All otydlighet kring detta lämnar öppet för olika aktörer att göra sina egna tolkningar och kommer därmed försvåra och försena processen. Vidare måste vattenmyndigheterna i vägledningen beskrivas som en aktör som förväntas delta aktivt i samverkansprocessen och som i slutändan tar emot resultaten. Vi anser också att HaV ska uttrycka en förväntan på vattenmyndigheterna att återkoppla till samverkansprocessen hur det underlag som tas fram och delges vattenmyndigheterna tas om hand inom vattenförvaltningsprocessen, och om det leder till någon förändring av klassning och normsättning.

Vi är förstås väl medvetna om att HaV inte formellt kan styra länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, men att uttrycka en förväntan är inte detsamma som att styra. Jämför med HaV:s förväntan att verksamhetsutövarna ska bidra med specifik kunskap om sina anläggningar. Om HaV anser att det behövs styrning så bör HaV föreslå att regeringen ger Vattenmyndigheten ett uppdrag att interagera med samverkansprocessen enligt beskrivningen ovan.

HaV:s förväntan på vattenmyndigheterna ska uttryckas både i texten och i de figurer som finns i vägledningen. I figuren i Bilaga 1 föreslår vi att översyn av klassning och normer flyttas innanför den streckade linjen som ett sista steg i den iterativa processen.

Vägledningen måste beskriva hur man inom samverkansprocessen ska prioritera åtgärder med hänsyn till regeringens beslut om nationell plan

I vägledningen återges mycket text från exempelvis vattenverksamhetsförordningen, vattenförvaltningsförordningen, regeringens proposition 2017/18:243, miljöbalken

och regeringens beslut om nationell plan av den 25 juni 2020, men en av de mest centrala skrivningarna ur regeringsbeslutet saknas – den om att prövningarnas sammantagna negativa inverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska hållas till ett minimum och att största möjliga hänsyn ska tas till riktvärdet om 1,5 TWh. Man kan förstås tycka att det är onödigt att återupprepa just den skrivningen då den så klart och tydligt framgår av regeringsbeslutet, men det som absolut behövs i vägledningen är en redogörelse för hur det är tänkt att avvägningen mellan vattenmiljö och vattenkraft ska göras. Vår erfarenhet från de samverkansprocesser som redan har startat är att synen på hur man inom samverkansprocessen ska förhålla sig till riktvärdet 1,5 TWh eller dess avrinningsområdesvisa motsvarighet HARO-värdet, går kraftigt isär mellan olika aktörer, vilket ger dåliga förutsättningar för samverkan.

Skälet till att denna del av regeringsbeslutet inte nämns skulle kunna vara att HaV förutsätter att vattenmyndigheterna redan tagit hänsyn till regeringsbeslutet vid utpekande av kraftigt modifierade vatten och beslut om mindre stränga kvalitetskrav. Men det vi hört hittills är att vattenmyndigheterna inte ser riktvärdet som styrande och därför inte har för avsikt att ta någon särskild hänsyn till produktionspåverkan i vattenförvaltningsarbetet. Om så är fallet, och om det inte heller är meningen att denna centrala avvägning ska hanteras inom samverkansprocessen, så tas ju i praktiken inte någon hänsyn alls till riktvärdet eller annan påverkan på exempelvis vattenkraftens reglerförmåga, vilket står i strid med regeringsbeslutet.

Enligt vår mening behöver hänsyn till riktvärdet tas både inom vattenförvaltningsprocessen och inom samverkansprocessen. Vattenmyndigheternas arbete med att peka ut kraftigt modifierade vatten och besluta om undantag där det är möjligt skapar ett bra utgångsläge för samverkansprocessen. Därefter tar samverkansprocessen vid och identifierar de åtgärder som ger största möjliga nytta för vattenmiljön och som samtidigt inte ger någon betydande negativ påverkan på vattenkraften, i enlighet med regeringens beslut och andra vägledningar som finns eller som ska tas fram. Den statusklassning och de normer som gäller när samverkan startar ses då i praktiken som initialvärden i den iterativa samverkansprocess som successivt ska konvergera mot ett slutresultat i form av nya klassningar och nya normer med hänsyn tagen till nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Vi vill betona att det är mycket omfattande och komplexa analyser som ska göras, vilket kräver resurser som inte finns inom länsstyrelserna och vattenmyndigheterna idag. Det krävs en bred kompetensbas och en kombination av verktyg och metoder för att landa rätt. Inom branschen finns mycket gedigen kompetens om hur älvsystemet fungerar både produktionsmässigt, dammsäkerhetsmässigt och biologiskt som behöver nyttjas för att bra avvägningar ska kunna göras. Vi bedömer att man genom att knyta ihop vattenförvaltningsprocessen och samverkansprocessen skulle ha goda förutsättningar att nå fram till ett bra slutresultat i tid inför prövningen.

Oavsett hur HaV tänker sig att kopplingen mellan samverkansprocessen och vattenförvaltningen ska se ut och hur avvägningen mellan vattenmiljö och vattenkraft ska göras, är det mycket viktigt att det beskrivs i vägledningen så att de olika aktörerna vet vad som ska göras och vilka underlag som ska finnas framme när samverkan startar och slutar.

Energiföretagen är fortsatt mycket engagerade i pilotprojekten och i samverkan med alla inblandade myndigheter för att på alla sätt vi kan skapa bästa tänkbara förutsättningar för kostnads- och tidseffektiva prövningsprocesser som leder fram till en ändamålsenlig miljöanpassning av vattenkraften.

Stockholm den 30 november 2020

Johan Bladh

Energiföretagen Sverige

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
1 Samverkan inför prövning	5	stycke 2	Återrapportering från den länsstyrelse som är ansvarig för samverkansprocessen till HaV behövs definitivt för att HaV ska kunna följa upp utfall av samverkansprocesserna på nationell nivå och därmed utföra sitt uppdrag att följa upp den nationella planen. Utfallen från samverkansprocesserna kan ge en hint om huruvida det nationella riktmärket på 1,5 TWh följs och den kunskap som samlas i de tidigare samverkansprocesserna kan användas för senare processer samt för att uppdatera HaVs vägledning.
1 Samverkan inför prövning	4	Figur 1	Figuren borde också innehålla steget "översyn av normer" parallellt med steget "ansökan" för redan i första kapitlet tydliggöra att vattenmyndigheten också förväntas ta emot underlaget.
1 Samverkan inför prövning	4		För att kunna genomföra en effektiv prövning krävs inte bara en fungerande samverkan. Det är även nödvändigt att definiera vilka underlag som behövs i en prövning och hur åtgärdsförslag ska tas fram och prioriteras.
1 Samverkan inför prövning	4	stycke 5	Det bör tydliggöras inom vilket område samverkan ska göras. I NAP är det tydligt att det ska samverkas på avrinningsområdesnivå, i denna vägledning nämns endast samverkan inom en el flera prövningsgrupper. (Ser att det förtydligas under kap 5.1 att det är huvudavrinningsområde men det bör förtydligas redan här)
1 Samverkan inför prövning	4	inledning	bilaga 1 är en ok bild och bör läggas in som en bild i själva vägledningen gärna så tidigt som möjligt.
1 Samverkan inför prövning	4	stycke 8	i denna inledning man koppla regleringens beslut till nationell plan och ange riktivärdet. Det bör även finnas med HARO värden och att dessa är gällande till nya HARO värden anges. Det behöver vara tydlig av nationellt effektiv tillgång på vattenkraftsel betyder
1 Samverkan inför prövning	4		Vad sker om det är oenighet kring vilka som ska omfattas i samverkansprocessen? Kan samverkansprocessen överklagas ex av organisatiner som anser sig inte ha fått varit med.
1 Samverkan inför prövning	5	Sista stycket	Tidplan för detta arbete? Väldigt oklart formulerat då det står "eventuell återrapportering till HaV". Återrapportering till HAV är väldigt viktigt hur ska de annars kunna följa upp 1,5 TWh?
2 Roller och ansvar	5		2 kap. beskriver i princip bara ena benet av vad samverkan ska omfatta enl 42 b§ VVF. Syftet med samverkan är att belysa såväl "största möjliga nytta för vattenmiljön" som "effektiv tillgång till vattenkraftel". Den nuvarande beskrivningen ger inte rätt förutsättningar för att uppfylla syftet. Inte heller underlättar det för prövningar eller tryggar att uppnå målet med NAP som det är uttryckt i miljöbalken, VVF eller förarbeten.
1 Samverkan inför prövning	4		Borde anges att Nationella Planen är ramen för samverkan.
2 Roller och ansvar	5	stycke 1	Det bör anges vad som kan anses vara god tid

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2 Roller och ansvar	6		Mijöåtgärderna behöver konkretiseras för att man ska kunna bedöma nytta och påverkan på elsystem. Det räcker inte med svepande beskrivningar utan att det behöver bli konkret
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	5		Exemplifieringen av berörda enheter inom Lst är ofullständig. Det är nödvändigt att även enheter för energi och näring engageras på lika villkor för att syftet med samverkan ska kunna uppnås. Myndigheterna har ett ansvar för att samverkan sker allsidigt och att samtliga allmänna intressen belyses korrekt. Målsättningen i regeringens NAP-beslut att så långt möjligt värna vattenkraftens avgörande förmågor för möjligheterna att bygga ett förnyelsebart och fossilfritt elsystem är mycket tydligt. Dessutom ska samverkan enligt såväl VFF som Utkastet komma till nytta för vattenförvaltningen i dess arbete med översyn av normer och klassificeringar. Eftersom vare sig normer, undantag eller klassificeringar kan göras utan att de allmännyttiga fördelarna med en verksamhet bedöms, kan den kunskap som kommer fram i samverkan inte bidra till en riktig översyn med mindre än att alla relevanta enheter deltar i samverkan. Det är bra att vattenmyndigheter uppmanas att noggrant följa samverkan och ta del av vad som kommer fram liksom att vid behov ompröva MKN/KMV etc. I och med det snäva syftet så missar man vilka som ska vara med i processen.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	stycke 5 punkt 3	Länsstyrelserna bör även ha ansvar att se till att de identifierade kunskapsluckorna <u>fills</u> .

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	punkt 4	<p>* "...att inte äventyra uppnåendet av miljö kvalitetsnormerna..." förvirrar något. Som det står senare i vägledningen så ska det vara möjligt att ändra miljö kvalitetsnormerna om ny information/kunskap förs fram som rättfärdigar detta. Spela in förslag till reviderade normer måste vara möjligt. Behöver styras upp och bli tydligt att ansvarig lst ska inkomma till VM med nytt underlag.</p> <p>* Någonstans bör det även stå att länsstyrelsen och vattenmyndigheten ansvarar för att det nationella riktvärdet på 1,5 TWh följs. Som det står nu nämns inte riktvärdet specifikt någonstans. HaV måste i sin uppföljning få en bild av hur åtgärdsutrymmet har nyttjats enligt planen.</p> <p>* Det vore bra att definiera redan här att "effektiv tillgång på vattenkraftsel" även inbegriper reglerförmåga.</p> <p>* Under länsstyrelsens ansvar bör även stå att de ska verka för att konflikter i största möjligaste mån löses innan domstol.</p> <p>* Tydliggör de primära intressena, vad omprövningarna i första hand ska syfta till, dvs att uppnå miljö kvalitetsnormer. Förtydliga detta, de yttre ramarna. Om parterna har olika uppfattning om vad samverkan går ut på försvåras domstolsprocessen.</p> <p>* Dammsäkerhet måste beaktas</p>
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6		Bra förtydliganden att vattenmyndigheten behöver följa samverkan och se över beslut om kraftigt modifierade vatten, statusklassificeringar och normsättningar samt att de möjligheter som EU-rätten ger ska användas.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	5		Vilket underlag avses gällande motivering till gällande normer och åtgärdsförslag? Det som finns i VISS är otillräckligt.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	Sista stycket	Det är inte bara lämpligt. Det är helt nödvändigt. Det måste förtydligas att vattenmyndigheten ska delta i processen och ta emot och nyttja det underlag som tas fram där.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6		Viktigt att all kunskap och metoderna bakom denna redovisas öppet och transparent. Exempelvis ska det framgå vad som är bedömningar och vad som är data.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6		En tids- och resursplanering bör göras på ett tidigt stadium i samverkansprocessen. Många mindre verksamhetsutövare har t ex annan huvudsaklig sysselsättning.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Länsstyrelser som utgör vattenmyndighet, första stycket	Vattenmyndigheten bör inte bara följa utan också delta i samverkan så att normer, klassningar och tillämpning av undantag kan användas i den utsträckning som "tillgång till effektiv tillgång till vattenkraftel" kräver och i god tid före prövning i domstolen.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Punktlistan, punkt 3	Punkten behöver preciseras, så att det framgår vilka kunskapsluckor det är som avses, dvs vilka frågor som den efterfrågade kunskapen ska ge svar på.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Punktlistan, punkt 4	Avses här befintliga MKN eller efter MKN översyn? VM har ju en skyldighet att utreda om undantag är tillämpligt. Hur ska denna process docka i här?
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Punktlistan, punkt 4	I denna punkt ges länsstyrelsen uppdraget att föreslå de miljöanpassningar som behövs för att uppnå MKN. I bisatsen anges att detta ska göra att en nationellt effektiv tillgång till vattenkraftsel bibehålls. Det framgår dock inte hur den kopplingen ska ske. Eftersom detta är centralt för genomförandet av den nationella planen är det viktigt att detta förtydligas.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Länsstyrelser som utgör vattenmyndighet, första stycket	Vad menas konkret med "följa samverkan"?
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	Länsstyrelser som utgör vattenmyndighet, s 7 stycke 2	Det räcker inte med att VM tar hand om <u>nytt</u> underlag som kommer fram. Det kan även vara så att befintligt underlag ska användas för att bersluta om undantag, för att säkerställa att nappens intentioner efterlevs och för att uppfylla skyldigheten att använda EU-rättens alla möjligheter till undantag
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	Länsstyrelser som utgör vattenmyndighet, s 7 stycke 4	Det behöver förtydligas att VM måste anpassa sitt arbete efter NAPens behov. VM måste följa Nappens tidtabell, vilket leder till att de måste frångå sin 6-årscykel. De klassningar som sätts måste också leda till att nappens intentioner uppfylls.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	stycke 1 under 2.1	Här nämns också bara prövningsgrupp och inte avrinningsområde (Ser att det förtydligas under kap 5.1, men förtydliga redan här också)
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Länsstyrelse som utgör vattenmyndighet	Översyn att riktvärdet inte överskrids och ev prioritering nämns inte. Om de normer som är satta överskrider riktvärdet så måste en prioritering göras så att endast de åtgärder som ryms inom riktvärdet blir moderna miljövillkor. Ska detta redan ska vara omhändertaget hos vattenmyndigheten vid normsättningen? se stycke 1 sid 7. Förtydliga

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	första stycket	Det vore bra om vägledningen beskrev hur normerna ska anpassas till effektiv tillgång på vattenkraftsel. Det är som om hela vägledningen utgår från att det är så. Det är en stor process att göra om allt och vore mycket bra om det var beskrivet hur VMy ska ta hänsyn till detta genom betydande påverkan på verksamheten i KMV processen och när man sätter undantag
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	stycke 5 punkt 2	Här blir det tydligt att Lst inte förväntas bidra med nytt underlag eller genomföra undersökningar. De överlåter allt arbete med att ta fram underlag, även till ny klassificering åt VU .
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	6	Punktlista, punkt 6	Detta måste tydliggöras. Hur ofta och på vilket sätt? Borde även innefatta uppföljningen av 1,5 Twh och HARO värdena. HaV verkar svaja på detta då de i kap 1 skriver: Havs- och vattenmyndigheten har för avsikt att ta fram förslag på eventuell återrapportering till Havs- och vattenmyndigheten...mycket otydligt.
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	Länsstyrelse som utgör vattenmyndigheten, första stycket	Tillägg: "och utifrån det riktvärde som är satt för betydande påverkan på vattenkraftverksamheten."
2.1 Huvudansvarig - länsstyrelserna	7	Länsstyrelser som utgör vattenmyndigheten, sista stycket	Detta innebär att de måste frångå sin 6 års cykel. Plan för denna översyn bör tas fram tidigt i samverkanprocessen så VU kan planera arbetet utifrån detta och så att det fortsatta arbetet med att ta fram moderna miljövillkor utgår från korrekt klass och norm.
2.2 Verksamhetsutövarna	7		Härunder anges att VU ska beskriva konsekvenser för den egna verksamheten. Inte heller här anges att konsekvenser för allmännyttan av verksamheten ska göras. Frågan är vart dessa ska komma in i samverkan. Mindre VU kan antas ofta inte ha resurser att göra större analyser i dessa avseenden, vilket understryker nödvändigheten av att engagera Länsstyrelsens enheter som arbetar med energi och näring i samverkan.
2.2 Verksamhetsutövarna	7		Bra att det förtydligas att verksamhetsutövarna bör bidra med kunskap specifikt om sin verksamhet. Icke-anläggningsspecifik kunskap ansvarar länsstyrelserna för, vilket framgår i avsnitt 7.2.1.
2.2 Verksamhetsutövarna	7		Hur ska vattenmyndigheten kunna göra avvägningar mellan vattenmiljö och vattenkraft utan detta underlag. Det torde vara helt omöjligt.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2.2 Verksamhetsutövarna	7		Verksamhetsutövarens undersökningsplikt är kopplad till de villkor och skyldigheter i övrigt som gäller för verksamheten och som följer av skyldigheten att bedriva egenkontroll. Undersökningar som gränsar till forskning kan inte anses vara VU's ansvar.
2.2 Verksamhetsutövarna	7	sid p 3	Inte bara förutsättningar för drift och reglering, utan även förutsättningar för att kunna upprätthålla dammsäkerhet mm måste beaktas.
2.2 Verksamhetsutövarna	7	bullet 2	Att det finns miljömässiga och verksamhetsmässiga samband mellan anläggningar längs en älv är en av anledningarna till att det är viktigt med en samverkansprocess inom ett prövningsområde. Exempelvis laxpopulation är beroende av flera anläggningar efter varandra med olika typer av påverkan på migration, lek och uppväxt. Vidare är reservoarer högt upp i älven en viktig del för förutsättningar för många anläggningar nedströms. Det blir oklarhet i syftningen "en och samma verksamhet" Det kommer ju vara flera VU inblandade i samverkansprocessen som inte kan ställa krav på varandra, eller gå fram med en gemensam tillståndsansökan. Innebär formuleringen någon förväntning från HAV?. Observera att denna typ av samband också kan vara grund för KMV klassning eller liknande i annat område som inte är i direkt anslutning till en specifik verksamhet som orsakar påverkan. Samma kommentar även för kapitel 5.6
2.2 Verksamhetsutövarna	7	sista stycket	Vad menas med försiktighetsmått/skyddsåtgärder - är det de miljövillkor vi vill föreslå eller något annat? Tydligare definition behövs.
2.2 Verksamhetsutövarna	7	pkt 5	Förslag på skyddsåtgärder - det bör väl tas fram i samverkansprocessen
2.2 Verksamhetsutövarna	7	punkt 4	Det går inte att dra en gräns mellan vattenkraftens påverkan på miljön i ett vattendrag och andra faktorerens påverkan på ett vattendrag. Vi har heller inget "noll-värde" att jämföra med. HaV måste förtydliga vad man avser här för att vi inte i varje samverkansprocess ska fastna i denna fråga om vad som är rimligt att analysera.
2.3 Vattenkraftens miljöfond	8		Vattenkraftens miljöfond bör alltid erbjudas möjlighet att delta i samverkan.
2.3 Vattenkraftens miljöfond	8		De behöver även föra ett resonemang kring vad, vilka undersökningar och åtgärder som ersätts av Fonden och inte. Skapa en förståelse kring hur processen gentemot fonden ser ut.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
2.4 Kommuner, myndigheter och intresseorganisationer	8		Energimyndigheten i tillägg eller är SvK mer relevant och tillräckligt? (bra att de påpekar att NGO inte behöver delta annat än delvis)
2.4 Kommuner, myndigheter och intresseorganisationer	8		luddig formulering. Vaddå vanligast?
2.4 Kommuner, myndigheter och intresseorganisationer	8	4e stycket	Vilken möjlighet finns det att påverka detta? Om ex VU anser att ex SVK behövs för att bevaka påverkan på reglerkraften.
2.4 Kommuner, myndigheter och intresseorganisationer	8	Sista stycket	Mycket viktigt att omfattningen i samverkan begränsas för att den inte ska bli allt för tungrodd.
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9		Föreslå att samverkan ang de första provningsgrupperna bör starta "omedelbart" i stället för "skyndsamt"? Bra att det anges att samverkan inte avslutas med ett formellt beslut, men kanske kan förtydliga att det är angeläget med ett tydligt besked? (Vus undersökningar och förberedelser fortsätter ju om behövt).
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9	stycke 3	Bra att HaV nämner ungefärlig tidsplan för när samverkan ska starta och hur länge den förväntas pågå.
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9	stycke 7	Bra att det står tydligt att vattenmyndighet och länsstyrelse i god tid inför varje omprövning ska se över bevarandeplaner för Natura 2000-områden samt statusklassificering och normsättning. Dock behöver det förtydligas hur det ska gå till. Kommer det att ske en löpande översyn med beslutsmöten? Det måste vara möjligt att löpande ompröva miljö kvalitetsnormer. Hur undviks flaskhalsar i processen? Förtydliga.
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9	sista stycket	Hur mäts om en samverkansprocess varit framgångsrik eller inte? Viktigt att de senare samverkansprocesserna drar lärdom från de tidiga samverkansprocesserna.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9		Då de första prövningsgrupperna ska anmälas till mark- och miljödomstolen redan 2022 och samverkan ska påbörjas tre år före utsatt datum, är det viktigt att denna och annan nödvändig vägledning finns på plats så snart som möjligt. Det är även viktigt att samverkan och prövning utgår från behovet att prioritera åtgärder i ett så tidigt skede som möjligt för att resurserna ska användas effektivt och för att det ska vara möjligt att klara den tidplan som satts upp i den Nationella prövningsplanen.
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9		Det är oklart vad samverkan ska mynna ut i och vad som ska vara slutresultatet. Ska det till exempel skrivas en rapport där slutsatser, överväganden och de olika aktörernas åsikter redovisas? Ju mer av konsensus som kan uppnås desto smidigare kommer prövningsprocessen att bli. Därför är det viktigt att inte bara denna utan även annan vägledning finns på plats i så god tid som möjligt.
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9	Tredje stycket	Innebär detta att nytt underlag samt översyn av MKN, klassning osv ska ske på 1 år?
3 När startar och avslutas samverkan i respektive område	9	Sista stycket	Varför är konsensus inom citationstecken?
4 Syftet med samverkan	10	stycke 3	Otillfredsställande för att inte säga oriktig beskrivning "Utöver vattenmiljönyttan är det ... energi- och kulturmiljöintressena som bör vara i fokus för samverkan." Antyder att energi är efterställt miljö, vilket är felaktigt. De är jämställda i 11:28 miljöbalken och VVF, om inte energi till och med kan sägas vara överordnat eftersom miljö anges "största möjliga nytta", dvs kan uppfattas relativt i förhållande till "en effektiv tillgång på vattenkraftel". Kulturmiljö å andra sidan är snarast jämställt med övriga miljöintressen som ett av dessa.
4 Syftet med samverkan	10		* Bra att syftet görs tydligare än i tidigare version, men följande behöver förtydligas: För att moderna miljövillkor ska kunna införas samtidigt som en effektiv tillgång till vattenkraftsel möjliggörs, så är en nationell helhetssyn med hjälp av riktmärket 1,5 TWh en förutsättning. Dessutom behöver åtgärder föreslås och normer sättas utifrån denna nationella helhetssyn samt utifrån behovet av reglerkraft. * Bör förtydligas att länsstyrelsen ska göra sitt yttersta för att säkerställa att målkonflikterna löses under samverkansprocessen och innan prövning i domstol. Formuleringen som står nu "...samverkan, i möjligaste mån, ska bidra till ökad samsyn..." är väldigt vag. Bra att det står att samverkan ska säkerställa en effektiv prövning i mark- och miljödomstolen.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
4 Syftet med samverkan	10		Som nämnts tidigare måste alla aktörer utgå från att det krävs svåra avvägningar och prioriteringar för att samtidigt nå målen om en miljöanpassning av vattenkraften i kombination med en effektiv tillgång till vattenkraftel. Detta bör tydliggöras i vägledningsdokumentet.
4 Syftet med samverkan	10	Inledningen, sista meningen	För att samverkan ska kunna säkerställa en effektiv prövning av de enskilda kraftverken behöver den innehålla en avvägningsfas, där behovet av miljöanpassningar vägs mot kostnader samt tillgång till vattenkraftsel. Det är otydligt hur denna avvägning ska ske i samverkansfasen.
4 Syftet med samverkan	10	stycke 3	Beskrivningen att huvudfokus utöver vattenmiljö är energi mm är mkt tveksamt formulerad. Anpassningen av normerna är en avvägning mellan dessa och inte vattenmiljön först. Åter behöver en beskrivning av hur normerna anpassas till påverkan på verksamheten vara med och vara tydlig.
4.1 Sammanställa underlag	11		Vi skulle vilja se en hänvisning till HAV:s vägledning om vad som ska ingå i egenkontrollen för att exemplifiera vilket kunskapsunderlag som VU bör ha.
4.1 Sammanställa underlag	11	4:e stycket	Viktigt att det är tydligt inför samverkan hur omfattande undersökningarna bör vara samt vem som ska utföra vilken undersökning. Förtydliga i denna vägledning.
4.1 Sammanställa underlag	11		Viktigt att klargöra att det är ett myndighetsansvar att ta fram fakta som bygger på vetenskaplig grund för klassificering och normsättning av vattenförekomster. Allt underlag ska vara faktabaserat, från normsättning till förslag på villkor.
4.1 Sammanställa underlag	10		Finns de en rangordning mellan de två syftena pkt 1 och 2 under 4 kap? Vi uppfattar det inte som ett huvudsyfte.
4.1 Sammanställa underlag	10		Att ange att det är verskamhetsutövarens ansvar att ta fram underlag som i frågor som rör miljöförhållanden" är ett väldigt vitt begrepp som öppnar för tolkningar och krav som inte kan anses ingå i det underlag som ska tas fram inför en prövning. Ett förtydliganden kring vilka underlag och vilka miljöförhållanden som avses bör därför göras.
4.1 Sammanställa underlag	11		Skrivningen om att länsstyrelserna ska tillhandahålla uppgifter om inventeringar bör också omfatta hur och på vilka grunder klassningar och framtagande av åtgärdsförslag har gått till inklusive den test mot orimliga kostnader som ska göras i de fall statusen/potentialen är sämre än god.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
4.1 Sammanställa underlag	11		Verksamhetsutöverans ansvar att bekosta undersökningar och underlag som avser hur den egna verksamheten påverkar miljön måste begränsas till vad som ingår i egenkontrollen. Därutöver har VU ett ansvar att leva upp till miljöbalkens kunskapskrav vad gäller t ex generell och typisk påverkan på miljön. Det kan dock inte röra sig om omfattande och återkommande undersökningar av t ex de biologiska kvalitetsfaktorerna i en vattenförekomst för att bedöma dess status. Det ansvaret vilar på länsstyrelserna vilket bör tydliggöras och blir än viktigare om man inte ska fastna i sådana diskussioner som anges i sista stycket.
4.1 Sammanställa underlag	11	sista stycket	Meningen bör strykas. Det är fullt rimligt att diskutera hur långtgående undersökningar som behövs och vem som ska betala för dem.
4.1 Sammanställa underlag	11	Stycke 2	Återigen tydliggörs ståndpunkteten att myndigheterna inte förväntas bidra med nytt underlag eller genomföra undersökningar. De överlåter allt arbete med att ta fram underlag, även till ny klassificering åt VU .
4.1 Sammanställa underlag	10	stycke 1	Att VU har utrednings- och kostnadsansvar är inte desamma som att myndigheterna inte ska bidra med ett allsidigt underlag för bedömning av alla relevanta allmänna intressen. För att bli riktig behöver beskrivningen åter kompletteras med myndigheternas bidrag i energi-näring-samhällsekonomi.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	11	stycke 2	Bra att de uppmärksammar nya naturtillstånd. Beträffande vattenförvaltningens möjligheter att ompröva beslut, se ovan om energi-näring-samhällsekonomi.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	11	näst sista stycket	Förtydliga att det är det ursprungliga djur- och växtlivet som har påverkats negativt (den nya biologiska mångfalden är anpassad till rådande förhållanden). Förtydliga att det är vissa vattenkraftsanläggningar som är mycket gamla. Nu står "vissa av dessa anläggningar", vilket blir något otydligt.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	12	stycke 1 och 2	<p>* Bra att det står tydligt att vattenmyndigheten ska ta hänsyn till vattnets faktiska status vid beslutstillfället samt att EU-rättens mindre långtgående krav ska utnyttjas fullt ut då miljökvalitetsnormer sätts.</p> <p>* Bra också att det står att normerna ska sättas korrekt i förhållande till bevarandevärdena i Natura 2000-områdena.</p> <p>* <u>Dock saknas en viktig del</u>, nämligen att vattenkraft inom eller i anslutning till Natura 2000-områden ska omfattas av riktmärket 1,5 TWh. Detta bör läggas till.</p>

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	13	stycke 2	Bra att det förtydligas att vattenkraftens reglerbidrag, dess tillgängliga effekt och förmåga att leverera ytterligare inom dessa områden ska möjliggöras (enligt regeringsbeslutet). Detta, dvs vad som utgör effektiv tillgång på vattenkraftsel, skulle dock kunna tydliggöras tidigare i vägledningen, för att underlätta läsning och föreståelse.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta			När det gäller vilket tillstånd som ska uppnås efter att åtgärder har utförts eller om mindre strängt krav ska tillämpas är det viktigt att ta hänsyn till följande, "Vid bedömning av negativ påverkan måste också beaktas att vissa av dessa anläggningar är mycket gamla och att den omgivande naturen har anpassats efter hur vattnet har runnit vilket gett förutsättningar för andra arter och dagens biologiska mångfald".
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	11	tredje stycket	Vägledningen bör förtydliga vad som här menas med "i god tid", givet att klassningen behöver vara rätt för att samverkan ska fungera som avsett och för att VU därefter ska ha rimlig tid att ta fram ansökningshandlingar. Det bör också uppmärksammas att regeringen skriver "i god tid före varje prövning" alltså även de prövningar som ligger tidigt i planen.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	11	stycke 1	Fokus är att uppnå det bästa resultatet. Det är inte en rimlig beskrivning. Normerna ska uppnås och gynnsamt bevarandetilstånd ska uppnås men det ska inte vara med långtgående än nödvändigt- alla undantag ska användas.
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	12	sista stycket	Vad betyder egentligen skrivningarna om N2000? Vilka krav kan ställas? Menar dom att man ska ta hänsyn till att verksamheten redan fanns där? Det behöver förtydligas
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	11	sista stycket	Enligt HaV ska hänsyn vara taget till åtgärdsutrymmet vid normsättningen, detta innebär väl att all normsättning måste var förmål för översyn? Hur ska VM visa hur detta är gjort? Viktigt med transparens!
4.2 Största möjliga vattenmiljönytta	12	sista stycket	Ska detta tolkas som att man signalerar att förplikterser enligt art- och habitatdirektivet idag skulle kunna innebära andra villkor än vid införandet av Natura 2000-områden. Har de EU-rättsliga kraven ändrats sedan 2001 vad gäller art- och habitatdirektivet eller har tolkningen ändrats?
4.3 Effektiv tillgång till vattenkraftsel	12	Första stycket	Texten är felaktig (%) och bör utvecklas och förklaras kraftigt m.a.p. reglerförmågor för nät och försörjning.
4.3 Effektiv tillgång till vattenkraftsel	12	Första stycket	% Stämmer inte

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
4.3 Effektiv tillgång till vattenkraftsel		Hela avsnittet	Ingen beskrivning hur den här frågan ska hanteras. Faller det på varje enskild VU att beskriva och bevaka detta? Hur ser myndigheternas ansvar ut för att säkerställa en effektiv tillgång på vattenkraftsel?
4.4 Ansökans innehåll	13		Bra att de tydligt anknyter till ansökans innehåll och kommande prövning (som ju avgränsas av VU och MMDs uppfattning av vad som behövs) för att begränsa samverkan och deltagare. Kolla HaVs rekommendationer om ansökan? Om samverkan sker mer allsidigt än enligt nuvarande Utkast - jfr ovan - förbättras möjligheterna till effektiv prövning avsevärt och minskar risken för vilandeyrkanden på grund av felaktiga normer och klassificeringar grundade på bristfälliga underlag.
4.4 Ansökans innehåll	13		Det är otillräckligt att hänvisa till en webblänk. Information som refereras måste finnas i en rapport med ett rapportnummer. Om man vill uppdatera sådan information får man publicera nya versioner, så att det ändå finns en spårbarhet.
4.4 Ansökans innehåll	13		Mark- och miljödomstolarna har tagit fram ett PM som beskriver vad en ansökan gällande vattenverksamhet ska innehålla. Detta PM beskriver dock inte vad en ansökan om omprövning för moderna miljövillkor ska innehålla. Ansökan om omprövning bör rimligtvis inte vara lika omfattande som en "vanlig" tillståndansökan.
4.4 Ansökans innehåll	13		Ritningar och tekniska beskrivningar kan behöva tas fram (åtminstone förprojekteras) för att säkerställa att föreslagna åtgärder är möjliga, samt för att få en faktabaserad kostnadsbild stället för schablonberäkningar.
4.4 Ansökans innehåll	13	4:e stycket	I underlaget det länkas till står att en ansökan ska innehålla: "En redogörelse för berörda vattenförekomster, aktuell status samt beslutad miljö kvalitetsnorm (MKN) och hur den aktuella verksamheten påverkar respektive MKN." Från den punkten länkas det till en annan sida om egenkontroll i förhållande till MKN med exempel från miljöfarlig verksamhet (utsläpp) som påverkar vatten och känns inte relevant för vattenkraftverksamhet. Blir oklart vad HaV menar behövs för att redogöra för påverkan av MKN. Borde de länka till sidan om egenkontroll för vattenkraft istället? Otydlig vägledning.
5.1 Geografisk avgränsning	14	stycke 1 under 5.1	Här förtydligas att det är huvudavrinningsområdet som samverkan ska ske inom, hade varit bra att förtydliga det under kap 1 och 2.1 (se tidigare kommentarer)
5.1 Geografisk avgränsning	14	stycke 1 under 5.1	Förtydliga hur det ska hanteras om flera prövningsgrupper med olika tidplan ska ingå i samma samverkansprocess.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
5.3 Underlag kopplat till statusklassificering och normsättning inom vattenförvaltningen	15	stycke 3	Återigen: bredare samverkan behövs för fullständiga underlag för beslut i vattenförvaltningen...
5.3 Underlag kopplat till statusklassificering och normsättning inom vattenförvaltningen	15	stycke 2	Vattenmyndigheterna <u>skall</u> ta hänsyn till nytt eller utvecklat material som samverkan bidrar till (inte enbart att de kan göra det).
5.3 Underlag kopplat till statusklassificering och normsättning inom vattenförvaltningen	15	Andra stycket	Här måste HaV vara tydligare med att samverkan kommer att resultera i ett utvecklat underlag som vattenmyndigheterna SKA TA EMOT OCH LÄGGA TILL GRUND FÖR DEN KLASSNING OCH DE NORMER SOM BESLUTAS FÖRE PRÖVNINGEN.
5.3 Underlag kopplat till statusklassificering och normsättning inom vattenförvaltningen	15		Normsättning och klassificering utgör de verktyg som möjliggör prioriteringar i arbetet med att miljöanpassa den svenska vattenkraften. Regeringen skriver i sitt beslut om den nationella planen att tidplanen för prövningarna är ambitiös och att en väl fungerande samverkan är centralt för en effektiv prövning. Samverkansfasen utgör den del av processen som innebär att miljöåtgärder vid olika kraftverk och dammar vägs mot varandra. För att den nationella helhetssyn som uttrycks i NAP ska få genomslag i prövningsunderlagen och i de enskilda prövningarna krävs alltså att samverkansfasen innehåller diskussion om hur miljö kvalitetsnormer och undantag ska sättas för att åtgärdsutrymmet ska kunna innehållas. Vattenmyndigheternas arbete med klassning och normsättning behöver därför vara en del av samverkansprocessen, inte bara om nytt underlag framkommer, utan som det verktyg som vi har för att kunna göra prioriteringar mellan olika möjliga miljöåtgärder utan att komma i konflikt med EU-rätten.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
5.3 Underlag kopplat till statusklassificering och normsättning inom vattenförvaltningen	15	3de stycket	Vad menar de med samverkan här? I första stycket sägs att samverkanprocessen inte ersätter VMs arbete med ex kartläggning, statusklassificering mm men här pekar man på att detta ska avgöra samverkans omfattning. Finns ju andra verksamheter som påverkar vattenkvaliteten men de ska ju inte delta i denna samverksprocess.
5.4 Allmänna och enskilda intressen	15		Viktigt att andra allmänna intressen fångas upp också i normsättningen så att dessa kan beaktas och ev motivera undantag i form av mindre stränga krav.
5.4 Allmänna och enskilda intressen	15		Vad ska "andra allmänna intressen" bedömmas mot (för miljö är det ju största möjliga miljönytta med bibehållen effektiv tillgång till vattenkraftsel)? Är det länsstyrelsens ansvar att göra dem hörda men upp till VU att ta med åtgärder i ansökan? Är det verksamhetens inverkan på intresset i stort som ska samverkas om eller bara den ändrade inverkan som NAP-prövning och åtgärder orsakar som ska tas upp? Det talas också om allmänna intressen och prio mellan dem på s 10
5.5 Undvika utrivning av anläggningar	16		Ska utrivningar kunna undvikas samtidigt som normen nås måste denna anpassas till de rådande förutläggningarna och möjligheten till KMV-utpekande användas fullt ut. Att t ex uppnå GES i en naturlig vattenförekomst som till större delen är indämd torde inte vara möjligt utan att dämningen tas bort. Det är därför olyckligt att det krävs både en hydrologisk och en morfologisk påverkan för att peka ut ett KMV enligt nuvarande vägledning för KMV-utpekande.
5.8 Effektivisering och ökad reglerförmåga	17		Bör kanske förtydligas att Lst har ansvar för att även detta inkluderas i samverkan, annars blir det lätt som i piloten att VU är de enda som är intresserade av denna punkt. Betydelsen av effekt, reglerförmåga etc bör utvecklas enl ovan.
5.8 Effektivisering och ökad reglerförmåga	17		Det står att det krävs ny miljöprövning vid utökad reglering eller effektivisering av verksamheten. Det är viktigt att ny reglering inte försvårar ökning av effekt och reglerförmåga.
5.8 Effektivisering och ökad reglerförmåga	17		För att en effektivisering ska vara företagsekonomiskt genomförbar får inte en effekthöjning i en anläggning tas som intäkt för att motsvarande minskning av effekten kan tas ut i en annan anläggning inom prövningsgruppen. Det skulle dessutom motverka syftet med formuleringen att reglerförmåga och tillgänglig effekt ska bli så hög som möjligt.
6 Vilka andra arbeten bör genomföras samtidigt	18		Det bör läggas till att riktmärket ska inkludera vattenkraft i Natura 2000-områden samt vattenkraft i anslutning till och som påverkar Natura 2000-områden och att hänsyn behöver tas till detta då miljö kvalitetsnormer sätts.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
6 Vilka andra arbeten bör genomföras samtidigt	18	p 1	Det är viktigt att den vägledning kring N2000 som anges i punkt 1 finns på plats inför kommande provningar och att det tydligt framgår i bevarandeplanerna nuvarande bevarandestatus, påverkanstryck och vilka åtarder som anses nödvändiga för att nå gynnsam bevarandestatus.
6 Vilka andra arbeten bör genomföras samtidigt	18	p 2	I punkt två bör det även framhållas att alla möjligheter att använda sig av undantag och utpekande av KMV som vattendirektivet medger ska utnyttjas.
6 Vilka andra arbeten bör genomföras samtidigt	18	Punktlistan, punkt 2	Vattenmyndigheterna kan inte enbart arbeta reaktivt (klassa om ifall nya uppgifter framkommer) utan måste också proaktivt anpassa klassningar så att den nationella helhetssynen får genomslag i de enskilda provningarna. Vattenmyndigheternas arbete måste därför vara en integrerad del av samverkansprocessen.
6 Vilka andra arbeten bör genomföras samtidigt	18	pkt 2	Det bör förtydligas att nationella planen och bedömning av betydande påverkan på verksamheten mest troligt är sånt underlag som motiverar översyn av normerna.
7 Havs- och vattenmyndighetens förslag på arbetsgång			Bra att det är tydligt att i inledningen är det Lst och VU som exklusivt riggar samverkan och att eventuella övriga kommer in senare.
7.2.1 Vattenmiljönytta	21		Listan bör kompletteras med uppgifter om andra kända påverkanskällor/-verksamheter
7.2.1 Vattenmiljönytta	21		Bra att det förtydligas att det är länsstyrelsens ansvar att bidra med information enligt punkterna i avsnitt 7.2.1.
7.2.1 Vattenmiljönytta	21		Otydligt vad som menas med koppling till Nationell förvaltningsplan för ål. Även otydligt vad som menas med lokalt svaga bestånd? Båda punkterna behöver förtydligas.
7.2.1 Vattenmiljönytta	21	p 4	För ål gäller ett nationellt mål enligt Sveriges ålförvaltningsplan. Detta bör tydliggöras inför provningar enligt NAP så att största möjliga "ålnytta" nås i relation till i anspråktaget riktvärde och kostnader.
7.2.1 Vattenmiljönytta	21		Vems ansvar är det att andra allmänna intressen som kan beröras omfattas av samverkan?
7.2.2 Effektiv tillgång till vattenkraftsel	21		Kompletteras med en beskrivning av nytta nationellt, regionalt, lokalt till vilket Lst:s energi-näringsamhälle bär bidra enligt tidigare kommentarer.
7.2.2 Effektiv tillgång till vattenkraftsel	21		Beskrivningen behöver omfatta hur det reglerade systemet hänger ihop.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
7.2.3 Andra allmänna intressen	22		Kan utvecklas med andra värden än kulturmiljö.
7.3 Analys	22		Analyserna kan omfatta olika miljöanpassningar och deras konsekvenser på verksamheterna och andra intressen.. Om inte detta, så vad mer? Åter berörs vattenförvaltningens omprövning vilket är bra, men som alltså inte har förutsättningar att lyckas fullt ut om inte Lst:s energienheter o.s.v
7.3 Analys	22		Vilken metod/metoder ska användas för analys? Det är viktigt för att kunna göra en prioritering.
7.3 Analys	22		I analysen bör även en prioritering av åtgärder genomföras utifrån nytta för vattenmiljön och påverkan på effektiv tillgång till vattenkraftel enligt vedertagen metodik.
7.3 Analys	22	Stycke 2	Vattenmyndigheterna kan inte enbart arbeta reaktivt (klassa om ifall nya uppgifter framkommer) utan måste också proaktivt anpassa klassningar så att den nationella helhetssynen får genomslag i de ensilfa prövningarna. Vattenmyndigheternas arbete måste därför vara en integrerad del av samverkansprocessen.
7.3 Analys	22		Tydliggöra att en bruttolista med åtgärder ska (inte bör) tas fram
7.3 Analys	22	stycke 2	Underlag ska utgå från havs föreskrifter - idag sätts inte normer enhetligt enligt dessa föreskrifter utan genom en rad expertbedömningar. bedömningsgrunderna har i många fall underkänts av Ist som underlag för statusklassning i storskalig vattenkraft. Lst behöver därför tidigt vara tydliga med vilket typ av under som kan användas för ny statkusklassing. ffa är det väl harovärdena som ger grund för betydande påverkan på verksamheten som påverkar normerna snarare än biologiska undersökningar
7.3 Analys		Hela avsnittet	Det framgår inte vem som ansvarar för att utföra analysen eller hur den ska göras. Vem bestämmer vad som ska analyseras samt när de är klara och vad som ska dokumenteras. Samverkansgruppen lär ju inte vara överrens i alla frågor, hur ska detta dokumenteras? Hur ska det användas sedan? Se, kap 7.5.
7.3 Analys	22	stycke 2	Menar det att nytt material som ska kunna utgöra nytt underlag för klassning och normsättning måste vara framtaget enligt nämnda föreskrifter för att beaktas? Inte rimligt att Vu ansvara för detta. Detta kommer inte heller att hinnas med.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
7.3.1 Miljöanpassningar	23	p 5-6	Mildra eventuell negativ påverkan på ävriga vattenmiljövärden och "Mildra eventuell påverkan på andra allmänna intressen". Varningsflagg! Vilka värden och vilken lagstiftning som omfattas av NAP är definierat. Omprövning av andra värden ska omprövas enligt annan för VU förmånligare materiella och processuella bestämmelser. Överensstämmer inte med regleringen i överordnade rättskällor (miljöbalken). Risk för att NAP-prövningen expanderar utöver vad som är avsett och därmed för rättsförluster för VU. Utgå.
7.3.1 Miljöanpassningar	23		Analys av MKN behöver göras <u>efter</u> konsekvenserna för verksamhetsutövarna har analyserats.
7.3.1 Miljöanpassningar	23	p 6	Vad menas med mildra och övriga vattenmiljövärden? Ange gärna exempel.
7.3.1 Miljöanpassningar	23		Under stycken 7.3, 7.31-7.3.2 redogörs inte alls för hur prioriterade miljöåtgärder enligt bilaga 1 ska tas fram. Var sker prioriteringen och hur gör man den. Under 7.3.1 saknas helt att normerna ska ge en effektiv tillgång på vattenkraftsel. Den processen behöver beskrivas. Som det är nu är det enbart miljövärden och vissa driftsfrågor som tas upp.
7.3.2 Konsekvenser för verksamheterna	23	Hela avsnittet	Menar man teknisk genomförbara? Ska kostnader vägas in? Ska VU verkligen göra bedömningar kring kulturmiljö? Ska detta hinnas med under ett år i samverkansprocess?
7.3.3 Konsekvenser för andra intressen	23		Påverkan på infrastruktur, dammsäkerhet och kulturmiljö är viktiga aspekter som i värsta fall kan göra lämpliga åtgärder orimliga. Även andra säkerhetsaspekter än dammsäkerhet, tillgänglighet till mark- och vattenområden mm är sådant som måste beaktas.
7.3.3 Konsekvenser för andra intressen	23		Är detta länsstyrelsens ansvar?
7.4 Förslag	24		Ska inte en prioritering av åtgärder göras med den Nationella Planen som ramverk?
7.4 Förslag	24		Det bör redovisas hur förslagen förhåller sig till riktvärdet samt till HARO-värdena/åtgärdsutrymmet.
7.5 Redovisning	24	sista punkten	Förslag på formulering: Uppgifter om väsentligt underlag saknas.
7.5 Redovisning	24		Samverkan behöver även omfatta en prioritering av föreslagna åtgärder även om det kan råda olika uppfattning om vilka av dessa som bör genomföras. Utgångspunkten är att det inte är möjligt att genomföra "alla åtgärder överallt" vilket innebär att val och prioriteringar måste göras och att det krävs en metod för detta.

Rubrik	Sida	Stycke/Figur	Synpunkt
7.5 Redovisning	24		Hur mkt av HARO-värdena utnyttjas? Lst bör redovisa detta så att Hav kan följa upp nationellt. Vad har ändrats? Ny klassing till KMV, nya normer? Redovisa i slutrapport från Ist. Osäkerheter bör redovisas
7.5 Redovisning	24	Sista stycket	Om detta ska utgöra ett underlag för domstolen är det väldigt hur innehållet forumleras, vilka analyser som görs samt vilka slutsatser som dras. Hur ska vi kunna bevaka och påverka detta? Viktigt att bevaka att ev. avvikande åsikter framkommer.
Övrigt/Allmänt		Bilaga 1	Analys: Innebär "Detta moment behöver upprepas för att testa vad olika miljöanpassningar får för konsekvenser" att samverkansprocesserna kommer att jobba med olika scenarier i analysarbetet? Tydliggör gärna detta.
Övrigt/Allmänt			Står inget om prioritering av åtgärder och avvägning i vägledningen. Vilka åtgärder är viktigast och ska göras överhuvudtaget? Vilka ska göras först? Ska detta inte göras inom samverkan utan först i domstol? Risk för långdragna processer i domstol. Detta är det största utmaningen och väldigt viktigt. MKN bör ha anpassats till HARO-värdena. Både bottom-up och top-down approach nödvändigt i kombination. Nu är det enbart bottom-up, men top-down (riktmärket) bör vara utgångspunkten. Detta bör förtydligas i vägledningen.
Övrigt/Allmänt			Det framgår inte av remissförslaget hur samverkan ska förhålla sig till dels det nationella riktvärdet om 1,5 TWh, dels de HARO-baserade riktvärdena. Detsamma gäller påverkan på vattenkraftens flexibilitet, elsäkhert mm. Det finns visserligen hänvisningar till formuleringen "Effektiv tillgång till vattenkraftel" och MB 11:28, men det är inte tydligt vad det betyder för samverkan.
Övrigt/Allmänt			Det är önskvärt att vägledningen blir mer stringent. Frågor om roller och ansvar till exempel återkommer i olika delar av remissen vilket bidrar till att göra den svårläst och otydlig.